

Uitgegeven door Christian Weise Verlag, München in 2012

Diverse auteurs

ISSN 0945-8492

pp 100 – 210 x 295 mm – 570 gram – softcover

19,80 Euro (excl P&P)

“PSEUDOMORPHOSEN” is het 43e deel in de Duitstalige serie extraLapis. Volledigheidshalve: dit is een reeks themanummers waarvan het eerste deel verscheen in 1991 en waaraan sindsdien trouw twee nieuwe nummers per jaar worden toegevoegd. Elk nummer behandelt een apart mineraal of vindplaats en bestaat in totaal uit 100 pagina's bijdragen van de hand van diverse auteurs, uitgegeven op glanzend papier en royaal verlucht met talrijke uitstekende foto's.

Pseudomorfofen (van het Grieks pseudein = liegen en morphe = vorm) zijn mineralen die een uiterlijk voorwenden dat hen eigenlijk niet toekomt. Als dusdanig zorgden ze historisch vaak voor heel wat wetenschappelijke problemen en dat maakte ze niet altijd geliefd. Met een beter begrip van hun specifieke problematiek kwam later ook een betere appreciatie door verzamelaars, maar toch bleef gespecialiseerde literatuur ter zake moeilijk te vinden. De meeste mineralogische werken bevatten wel enkele lijnen tot hoogstens enkele bladzijden over het onderwerp maar een (tenminste min of meer populariserende) monografie bestond bij mijn weten niet. Vandaar dat de verwachtingen voor dit nieuwe extraLapis nummer hoog gespannen waren: laten we even zien hoe goed die werden ingelost.

Na een algemene introductie (2 pp) door Rock Currier legt Stretch Young uit hoe hij zijn verzameling pseudomorfofen opbouwt (24 pp). Hierbij werkt hij bij voorkeur met mineralentrio's bestaande uit - om het met een voorbeeld te illustreren - pakweg een pseudomorf (hoofd)specimen malachiet na azuriet naast een tweede specimen zuivere malachiet en naast een derde specimen azuriet waarbij dat laatste qua vorm zo goed mogelijk bij het pseudomorf in kwestie aansluit. Deze originele benadering heeft hem op shows in de VS blijkbaar al heel wat onderscheidingen opgeleverd maar toch kan ik mij niet van de indruk ontdoen dat in zijn bijdrage nogal wat aan promotie van de eigen verzameling wordt gedaan. Stretch legt ook uit wat de verschillen zijn tussen de verschillende types pseudomorfofen waarbij ik o.a. kennis maak met de mij tot hiertoe nog onbekende term “pleromorf” (een eerste mineraal wordt omhuld door een tweede, vervolgens zelf opgelost en daarna wordt de ontstane holte opgevuld door een derde).

Hij had zich die moeite echter evengoed kunnen besparen want in het volgende artikel (30 pp) legt Dr Rupert Hochleitner opnieuw haarfijn uit wat pseudomorfofen zijn, welke types er bestaan en hoe die allemaal precies gevormd worden - telkens aan de hand van goed gekozen en glasheldere “real life” voorbeelden. Deze bijdrage is zonder enige twijfel de belangrijkste van het hele werk en is op zich al het aanschaffen ervan waard.

Daarmee zit het theoretisch gedeelte erop en passeren een reeks typische (en helaas ook minder typische) pseudomorfofen de revue. Stefan Weiss verhaalt over Zwitserse alpine pseudomorfofen (6 pp) en laat ons ook kennismaken met pseudomorfofen uit Cornwall & Devon, UK (8 pp). Leuk om te weten: de typische cassiteriet na orthoklaas specimens uit Wheal Coates in Cornwall waren op het einde van de negentiende eeuw al zó in trek dat ze toen volop werden nageemaakt door in vorm geplooide en geknipte loden bladen met cassiterietgruis vol te kleven - deze vervalsingen zijn nu zelf gegeerde verzamelobjecten geworden!

Robert Brandstetter stelt ons de befaamde koper na aragoniet specimens voor uit Corocoro, Bolivia (6 pp) en doet daar nog een verhaal bovenop over pseudomorfe dolomiet na aragoniet uit de Cotton Draw nabij Roswell (van UFO-faam) in New Mexico, VSA (4 pp).

Michael Huber laat je watertanden bij de historische, wereldberoemde én peperdure specimens malachiet na cupriet en idem na azuriet van Chessy-les-Mines, Frankrijk (4 pp).

Dan wordt het tijd voor enkele Duitse pseudomorfofen: Wolf-Gerd Frey schrijft achtereenvolgens over calciet na dolomiet uit Rammelsbach (2 pp) en over de elegante galeniet na pyromorfiet specimens uit Kautenbach (3 pp) terwijl Stefan Weiss besluit met topaas var. pykniet na microklien uit Altenberg (1 p)
Tenslotte mag Patrick Reith de resterende drie pagina's van het boek afsluiten met Tsumeb – waarmee dit Walhalla der pseudomorfofen schromelijk onrecht wordt aangedaan: na zes foto's opeengeperst te hebben kan hij nog net schrijven dat er in Tsumeb héél véél pseudomorfofen voorkwamen en dat is het dan zowat: zonde!!!

Wanneer we “PSEUDOMORPHOSEN” globaal bekijken zijn de theoretische bijdragen vlot en duidelijk uiteengezet en de daaropvolgend voorgestelde selectie pseudomorfofen levert een redelijk goede doorsnede op van het (overigens zeer uitgebreide) totaalgebied. Het overvloedige en uitstekende fotowerk voldoet ruimschoots aan de hoge verwachtingen die de reeks na 42 vorige afleveringen schiepte.

Wanneer je iets beoordeelt heb je echter de neiging om dat te doen ten opzichte van een vergelijkbare standaard en in onderhavig geval dringt zich dan onvermijdelijk het recent verschenen Engelstalige extraLapis N° 14 “Amethyst” op. De vergelijking hiermee brengt in “PSEUDOMORPHOSEN” helaas wel een paar tekortkomingen aan het licht. Het werk bevat – evenmin als de meeste van zijn voorgangers uit dezelfde reeks – niet de minste literatuurreferentie. In het eerste (theoretische) deel komen onnodige herhalingen voor: met een totaal beschikbare ruimte van amper 100 pagina's spring je beter zuiniger om. De in het tweede deel opgevoerde keuze aan onderwerpen kon beter gebalanceerd worden: teveel aandacht gaat naar Duitse vindplaatsen, de relatief onbeduidende Cotton Draw ware beter ingeruild voor een bekendere vindplaats en de stiefmoederlijke behandeling van Tsumeb is voor een dergelijk werk bijna onvergeeflijk. Het boek is ook niet foutloos: een paginagrote (overigens uitstekende) foto van een spectaculaire sideriet na **calciet** pseudomorfose uit de Aggeneys mijn in Zuid Afrika (correcter ware geweest: de Broken Hill mijn nabij Aggeneys) wordt de wereld ingestuurd als zijnde van sideriet na sfaleriet! En het specimen uit de Wessels mijn, Zuid Afrika is volgens alle mij beschikbare informatie hoogstwaarschijnlijk een pseudomorfose van goethiet en niet van hausmanniet na **kutnohoriet** (zelf overigens verkeerd gespeld als kutnahoriet!). Waar eens – in een niet zo ver verleden - de Engelstalige extraLapis de leerling van de Duitstalige meester was, is die verhouding heden ten dage helaas omgekeerd.

Maar laat dat vooral niet de pret bederven want niettegenstaande alle bovenstaande, doorgaans kleinere gebreken blijft “PSEUDOMORPHOSEN” al bij al een verdienstelijk werk dat een leemte vult in de hedendaagse literatuur voor mineralenverzamelaars. Sterk aanbevolen!

RAYMOND DEDEYNE

Nadruk zonder toestemming van de auteur verboden